

HIILIVIISAUS

HIILIKÄDENJÄLKI | ARJEN YMPÄRISTÖTEOT | KESTÄVÄ KEHITYS | ILMASTOVIISAUS

Hiiliviisaus Maaseudun Sivistysliitossa

LISÄÄMME ASUKKAIDEN TIETÄMYSTÄ JA KANNUSTAMME HEITÄ ARKISIIN TEKOIHIN KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA KIERTOTALOUDEN PUOLESTA. YHDESSÄ KYLÄLÄISTEN KANSSA NOSTAMME KONKREETTISET YMPÄRISTÖTEOT KYLÄYHTEISÖJEN VAHVUUDEKSI JA VETOVOIMAKSI. TOIMENPITEIDEN KAUTTA OLEMME MUKANA EDISTÄMÄSSÄ PARIISIN ILMASTOSOPIMUKSEN TOTEUTUMISTA.

KUVA: NIINA VUORI

HIILIVIISAUS-JULKAISU

TOIMITUSKUNTA Heli Kallio-Kauppinen, Kaisa Kervinen, Mari Korhonen, Niina Vuori, Reeta Rönkkö ja Timo Reko

TAITTO Marko Mäkinen

JULKAISU Maaseudun Sivistysliitto (2018).

Julkaisu kertoo, millaisia konkreettisia ympäristötekoja kolmella eri alueella on vuosien 2016–2018 aikana Hiiliviisas-hankkeissa toteutettu.

HANKKEIDEN AIKANA ON ESIMERKIKSI

- Järjestetty tiedotustilaisuuksia
- Rakennettu aurinkokeräimiä, kohopenkkejä ja kompostoreja
- Opiskeltu permakulttuuriin perustuvaa puutarhasuunnittelua
- Rakennettu kohopenkkejä ja kompostoreja
- Opiskeltu bokashi-sisäkompostointia
- Tuunattu kuivakäymälöitä
- Pidetty biohiiletysnäytöksiä
- Järjestetty ympäristöviikkoja kouluissa
- Käynnistetty lähiruokapiiri
- Tehty ympäristö- ja yhteisötaidetta, mm. kylän yhteinen tilkkutaulu
- Organisoitu kylälle yhteistä jätehuoltoa
- Järjestetty hiiliviisauksesta kertova seminaari
- Tehty opintomatkoja koti- ja ulkomaille
- Tutustuttu toisten maakuntien vähähiilisiin ratkaisuihin
- Päivitetty kylille ympäristösuunnitelmia
- Koulutettu ympäristöluotseja

Hiiliviisastiimi koostuu joukosta kyläkehittäjiä, tuunaajia ja ituhippejä.

Timo Reko, kehittämisspäälikkö

Reeta Rönkkö, kyläkehittäjä

Erkki Martikainen, kyläkehittäjä

Kaisa Kervinen, yhteisökehittäjä

Tanja Airaksinen, kyläkehittäjä

Mari Korhonen, projektikoordinaattori

Niina Vuori, projektikoordinaattori

Heli Kallio-Kauppinen, projektikoordinaattori

PÄÄKIRJOITUS: TIMO REKO

Hiiliviisaasti kylillä

KUVA: REETA RÖNKKÖ

Jätetään hiilikädenjälki. Carbon handprint.

Tehdään tekoja ja kulutetaan harkiten. Ilmastokysymyksissä johtavana trendinä on päästöjen vähentäminen. Käytetään vähemmän muovipusseja, kuljetaan enemmän junalla ja bussilla. Pyöräillään. Syödään enemmän kasvisruokaa. Pidetään skypekokouksia. Tavallisten ihmisten tekoja.

Hiilidioksidin ja muiden ilmakehän lämpötilaa nostavien kaasujen ja hiukkasten tupruttelu on ollut suurin syntimme viimeisen vuosisadan. Edelleen se jatkuu, vaikka tiedämme mitä siitä seuraa. Paljon puheen lisäksi on jotain saatu aikaankin. Ilmastopolitiikan johdosta kivihiilen käytöstä ollaan luopumassa. Liikennepolttonesteiden sekaan lisätään bioaineksia. Tuulisähkökään ei tarvitse enää tukieuroja. Sähköautot ovat tulossa. Yhteiskunnan ylätasolla, yritysten ja julkisen sektorin toi-

met ovat usein päästöjen vähentämisen keskiössä. Kuitenkin kaikista päästöjen vähentämisistä lähes puolen pitäisi tulla tavallisten ihmisten toimista.

Kaupunkien ja taajamien ihmisille on tarjolla paljon hyviä vinkkejä ilmastotekoihin. Nämä ovat hyvin esillä julkisessa keskustelussa ja näihin ihmiset ovatkin tarttuneet. Kestävän kehityksen yksi johtava ajatus on ollut tiiviimmät asuinyhteisöt, maali kylät ja kaupungit. Kuitenkin viime vuosien selvitysten perusteella maaseudulla asuvat kuluttavat vähemmän kuin kaupunkien kanssaihmiset. Hiilijalanjälki on kapeampi kyläteillä kuin korttelien asfaltteilla.

Hiilijalanjälkien laskemisen lisäksi on hyvä siirtyä myös tekoihin. Ei yksistään riitä, että vähennämme kulutusta ja samalla niitä pahoja päästöjä. Tarvitsemme myös tekoja, joilla voimme

situa ilmakehän hiiltä. Voi tuntua vaikealta. Hiilikädenjälki on teko, jolla voimme napata ilmakehään pyrkivän hiilen. Ja sitoa sen kymmeniksi, sadoiksi tai tuhanneksi vuodeksi.

Näitä hiiliviisaita tekoja olemme tehneet Maaseudun Sivistysliiton hiiliviisaissa hankkeissa kylien ihmisten kanssa. Kylillä on kompostoitu, kokeiltu erilaista viljelyä, biohiiletetty, rakennettu aurinkovoimaloita ja aurinkokoraimia, tehty kylälokatselmuksia, järjestetty yhteisiä ruokailuja, mietitty kimppakyytejä, rakennettu huusseja ja pistoaitoja. Luotu ajatusta hiiliviisaasta kylästä.

Kun fossiilitalouden jälkeinen aika koittaa joskus 2040-luvulla, reilun kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Tällöin maaseudun merkitys Suomessa on suurempi kuin nyt. Silloin hiiliviisaat kylät ovat vetovoimaisia.

Kylä kartalla - karttatyöpaja

Yksi kartta kertoo enemmän kuin tuhat sanaa. Varsinkin kun kyläläisille annetaan mahdollisuus kertoa, mitä kaikkea kartalta ja omasta muistista löytyy. Tästä kartan kertomasta riittää pohjaa useampaankin suunnittelupalaveriin.

Karttaa on hyvä lähteä työstämään muutaman hengen ryhmissä, joissa on eri-ikäisiä kyläläisiä. Jokaisella ryhmällä on kylän kartta, johon numeroidaan erilaisia paikkoja. Näitä voi olla vaikka tärkeät paikat, lempipaikat, kokoon-tumispaikat, kulttuuri- ja maisemakohteet. Kylään liittyy monia tarinoita, henkilöitä ja salaisuuksiakin, jotka saavat merkintänsä. Myös ”epäpaikat” kirjataan. Nämä voivat joko herättää negatiivisia tunteita tai olla muuten vaan tyhjän panttina olevia paikkoja, joille tarttis tehdä jotain. Siis niitä kylien häpeäpilkkuja.

Lisätietoja kohteista kirjataan toiselle paperille. Ryhmissä valitaan tärkeimmät esille nousseista kohteista. Näille kohteille voidaan suunnitella jatkotoimia, kuten talkoita tai rahoitussuunnitelmia. Esimerkkinä voisi olla unohduk-siin jääneet näköalapaikat tai entiset, metsittyneet polut. Listaus on joka tapauksessa hyvä apuväline kylän toimintaa suunnitellessa. Tässä tapauksessa ratkoittiin ympäristöky-symyksiä.

Keskustelua riittää ja tarinoita löytyy. Kartta virkistää muistia aivan eri tavalla kuin vain pelkkä keskustelu. Pie-nissä ryhmissä arempikin uskaltaa kertoa tarinansa. Jokai-nen mukana oleva kuulee omasta tutusta kylästään varmas-tikin jotain aivan uutta.

KUVAT: REETA RÖNKKÖ

TEKSTI: MARI KORHONEN

Ympäristöluotsit lähentävät

Vaikka kotiseutu saattaa olla meille kullekin ennestään hyvinkin tuttu, voi lähimmänkin kotikulman takaa löytyä mitä kiinnostavimpia ihmeteltäviä asioita, paikkoja ja ilmiöitä. Tämän tietää kouluttamamme ympäristöluotsi, vapaaehtoinen ”vertaisihmettelijä” ja kanssakulkija, jonka erityistaitona on opastaa katsomaan ja kokemaan lähiympäristömme pieniä ihmeitä uusin silmin.

Aisti paikan tuntu

Tiedäthän tunteen, kun jossain paikassa ”sielu lepää”, tai kun toisaalla olo on levoton tai vastahakoinen? Aistit täytyvät raikkaista tuoksuista ja heleistä äänistä tai silmää aivan kirvelee ränsistynyt rakennus tai rehottava tiheikkö. Mielipaikan tuntu kutsuu meitä nauttimaan ja latautumaan, kun taas heitteille jääneet epäpaikat voivat tuntua hyvinkin luotaantyöntävilä.

Pysähdy hetkeksi, vedä syvään henkeä ja sulje silmäsi. Millainen on sinun mielipaikkasi, miltä siellä tuntuu ja tuoksuu, mitä tärkeää se sinulle merkitsee?

Paikan adoptio

Heitteille jäänyt unohdettu rakennus, historiallinen kohde tai maamerkki voivat yhteishengen ja talkootyön voimin muuttua viihtyisäksi kohtaamispaikaksi, retkikohteeksi tai kotiseutuyrpeyden kohentajaksi. Maaseudun Sivistysliiton

ympäristöluotsit kannustavat omatoimiseen, vapaaehtoiseen, toki kohteen omistajan tai haltijan kanssa yhteistyössä toteutettuun ”paikan adoptioon” eli oman onnensa nojaan jääneen kohteen kunnostamiseen ja elävöittämiseen.

Löytyykö omasta lähiympäristöstäsi kohde joka kaipaisi hieman apua herätäkseen taas eloon?

Ympäristöluotsikoulutus avaa ovet ihmettelyn maailmaan

Kymmenestä tapaamiskerrasta koostuva ympäristöluotsikoulutus valmistaa oman ympäristösuhteen kehittämiseksi kiinnostuneita vapaaehtoisia ohjaamaan erilaisia luotsauksia. Luotsin ei ole tarkoitus olla ammattiopas vaan kanssakulkija. Koulutuksen teemoja ovat mm. paikan tuntu ja adoptio, ympäristötaide, kulttuuriperintö, vesiympäristöt, sekä mobiilisovellukset ym. tekniset apuvälineet. Koulutuksen lopuksi osallistujat valmistelevat ja toteuttavat oman ympäristöluotsauksen. Tapaamiset ovat keskustelevia ja käytännönläheisiä. 5E kylät – hankkeessa on koulutettu luotsia mm. Paltamossa, yhteistyössä Ekomuseohankkeen toimijoiden kanssa.

<https://msl.fi/verkko-opisto/ymparistoluotsaus/>

Kohti hiiliviisaampia tapahtumia

Hiiliviisaus tapahtumien järjestämisessä ei ole vain sanahelinää. Vastuullisuus ympäristön ja energian suhteen on suurissa kansainvälisissä tapahtumissa perusedellytys. Pienemmässäkin mitassa ympäristötekoja kannattaa miettiä. Anna asiakkaalle mahdollisuus toimia vastuullisesti.

Ilomantsissa järjestetyillä Karhufestivaaleilla ja Villiruokafestareilla kilpailijoiden käyttämä materiaali löytyy pohjoiskarjalaisesta luonnosta, niin villiruoka kuin järeät puun rungotkin. Tänä vuonna karhunveistossa sahausjätteenä syntyviä jättepaloja kerättiin Ilomantsin laavuille polttopuuksi. Paikan päällä puujätettä käytettiin pieniä määriä biohiiletyksessä.

Asiakas arvostaa itsehtyä lähiruokaa. On hienoa huomata, että emännät esittelevät lähiruokaa ylpeinä. Turha vaatimattomuus saakin jäädä pois. Ruoka-ainevalinnoilla pystytään pienentämään hiilijalanjälkeä. Pottu vai bataatti, siinäpä pulma?

Ruokailuissa astiat tuottavat usein päänvaivaa. Lasi- ja posliiniastioita ei ole tarvittavaa määrää tai niitä ei saa nopeasti pestyä. Astioita kannattaa vuokrata. Voiko kylätalolle ostaa kierrätettyjä astioita tapahtumia varten? Varsinkin festareilla kertakäyttöastiat ovat yleisesti käytössä. Silloin roska-astioita täytyy olla riittävästi. Saako santsata samaan kuppiin?

Jos paikoitus on kaukana tapahtumapaikasta tai useassa paikassa tapahtuu samaan aikaan, kannattaa järjestää yhteiskuljetuksia esimerkiksi katujunalla tai traktorilla ja peräkärryllä. Selkeästi merkityt reitit houkuttelevat kävelemään, jos se on mahdollista.

Yleensäkin rakennusten energiankulutusta voi pienentää hoitamalla kiinteistöä, säätämällä huonelämpötiloja sopivan alhaiseksi ja käyttämällä tarkoituksenmukaisia lamppeja. Kiinteistön kunnossapitoon kuuluvat myös vetä säästävät vessat. Ne voivat olla arvossaan näin kuivana kesänä.

Ohjaa vieraittesi valintoja

Kerro kävijälle täsmällisesti ja selkeästi, miten haluat hänen toimivan.

Tee selväksi toiminnan hyöty, vaikka hyötyjä olisi joku muu kuin kävijä itse.

Anna valinnanmahdollisuus, silloin et ole käskemässä.

Keksi kannustimia, jotka houkuttelevat vastuullisiin ja hiiliviisaisiin valintoihin.

Ja muista luonnossa: jätät vain jalanjälkiä ja otat vain valokuvia!

Ylimääräiseksi jääneistä viestopuista tehtiin näyttävät karhutulet Karhufestareilla Ilomantsissa.

TEKSTI JA KUVAT: REETA RÖNNKÖ

Kylätalon energiankulutus kuriin

Kylätalot ovat usein suurikokoisia rakennuksia, joiden lämmittämiseen ja käyttöön kuluu paljon sähköä tai muuta energiaa. Tämä näkyy tietenkin myös rakennusten ylläpitokuluissa. Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa ongelmaan on tartuttu kyläalojen kiinteistökatsausten avulla.

Katsauksessa kylätalon käyttäjät ja rakennusten energiankäytön asiantuntijat kävivät yhdessä läpi kiinteistöjen kippupisteitä ja pohtivat ratkaisuja ongelmiin. Lopuksi kylä sai käyttöönsä omaa taloaan koskevat asiantuntijan vinkit ja suositukset. Katsauksen tuloksena moni kylä toteutti toimia kylätalonsa energiankulutuksen vähentämiseksi.

Helpoimmat keinot energiankulutuksen vähentämiseen ovat sähkön- ja vedenkulutuksen tarkkailu. Talon lämpötilan lasku niinä päivinä kun käyttöä ei ole tai säästösuuttimien asentaminen vesikaulusteisiin ovat halpoja tapoja säästää energiaa. Veden osalta kulutuksen tarkkailu

paljastaa myös mahdolliset vuotokohdat. Sähkölaskuun taas voi vaikuttaa oikeanlaisella sähkösopimuksella, joten myös oman kylätalon sopimustilanne kannattaa tarkastaa.

Kalliimpia, mutta yleensä myös tehokkaampia keinoja energiankulutuksen vähentämiseen ovat lämpöeristyksen laittaminen kuntoon tai jopa lämmitysjärjestelmän uusiminen. Vanhoissa rakennuksissa ala- ja yläpohjan eristeet ovat usein ohuita tai ajan saatossa joutuneet huonoon kuntoon. Harakoita ei kannata lämmittää, joten eristysten tilanne on viisasta tarkistaa. Liiallista tiivistämistä on kuitenkin varottava, ettei aiheuteta kiinteistölle kosteusongelmia.

Mahdollisen remontin yhteydessä on syytä miettiä kylätalon energiankulutusta kokonaisuutena. Mitä jos laitettaisi meidän kylätalolle ympäristöystävällisempi vaihtoehto? Uusiutuvaa energiaa voi saada niin maasta, ilmasta kuin auringostakin. Moni kylätalo on jo siirtynyt hake- tai maalämpöön tai asentanut katolle aurinkopaneelit.

Pohjois-Karjalassa toteutettujen kyläalojen kiinteistökatsausten kokemusten pohjalta Suomen Ympäristökeskus SYKE -laati Kylätalot energiapiheiksi -oppaan, joka löytyy osoitteesta.

https://issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/kylatalot-energiapiheiksi_energiaop

Käy nappaamassa vinkit oman kylätalosi käyttöön!

TEKSTI TIMO REKO

Pienpuu rakentamalla hiilinieluksi

KUVAT SIVULLA: REETA RÖNKKÖ

Pienpuu ei yleensä kelpaa kuin polttoon tai juhannuskokkoon. Koko Suomen metsien vuotuisesta kasvusta käytetään vajaat 70 %. Käyttämätön kasvu on hiilinielu, joka sitoo ilmanhiilidioksidia. Nykyisissä metsänhoitokäytännöissä suositetaan pienikuivioista avohakkuuta ja metsien uudistamista sekä taimikonhoitoa ja harvennusta. Pyrkimystä kasvattaa järeää tukkipuuta, joista saa hyvää puutavaraa. Ja puurakennus on hiilinielu.

Nykyisillä metsänhoitomenetelmillä metsiin jää pieniläpimittaista puuta, jota ei aina korjata talteen. Tai sitten niitä ei hakata ollenkaan. Näille puille ei ole juuri taloudellista käyttöä polttopuun lisäksi.

1800-luvun lopulla Suomessa oli reilu 300 000 kilometriä puusta tehtyä perinteistä aitaa. Kahdeksan kertaa maapallon ympäri. Pienelle puulle olisi myös muita käyttömuotoja kuin suositut perinteiset aidat. Erilaiset pen-

kit, istuimet, aidanteet, huussit, ulkovarastot, kasvatuslaatikot, suojat ja katokset. Usein ne ovat myös esteettisesti kauniita. Myös erilaiset koristerakenteet ja taiteelliset installaatiot voi tehdä muutoin käyttämättömästä pienpuusta.

Näissä rakennelmien ikä on noin 20–30 vuotta, hyvin tehtynä ja suojattuna enemmänkin. Sateen, auringon ja talven armoilla taivasalla viisikymmentä vuotta on pitkä aika. Voisi ajatella, että nämä pienpuurakennelmat ovat keskipitkiä hiilinieluja.

Kun ryhdytään ynnäämään aitaravikkeitä se tarkoittaa, että yhdellä kiintokuutiometrillä pientä pyöreää puuta saadaan noin 50 metriä perinteistä pistorakennetta. Eli rakentamalla 500 metriä aita sidotaan puuta 10 kiintokuutiometriä. Tämä puumäärä vastaa 10 tonnia hiilidioksidia (CO₂ ekvivalentti). Tämä on reilusti yli yhden maaseutumaisessa kunnassa asuvan henkilön vuotuinen keskimääräinen hiilidioksidipäästö määrä. Pieniä tekoja mutta paljon mahdollisuuksia.

Pienpuurakentaminen on myös hauskaa ja siitä saa myös kaivattua liikuntaa. Yleensä puun saa myös hakupalkalla, jos sitä ei ole itsellä. Ja ylimääräisen puun voi myös hiiltää. Pienpuurakentamisen voi järjestää sosiaaliseksi tapahtumaksi tai yhteisölliseksi toimeksi, jolloin siitä tulee yhteinen ilo.

KUVA: NIINA VUORI

Rannoilta raivattu paju muuttui yhteisötaideteokseksi Kyyjärvellä.

PITÄS PITÄS -HUUSSI

Onnenlaaksolaiset kokoontuvat Koskenkylän venekoppelilla kesät talvet. Kesällä paikalla voi pelata lentopalloa ja usein vain istuskellaan nuotiolla paistamassa makkaraa ja kahvittelemassa. Vuonna 2017 järjestetty juhannusruokailu houkutteli taivasalle satakunta kyläläistä. Talvella paikalta lähtee retkiluistelurata ja ladut viereiselle Löytänän jäälle.

Koska Koppelilla vietetään paljon aikaa, usein syöden ja juoden, huussille oli luontainen tarve. 5E kylät – vähähiiliset yhteisöt -hankkeen innostamana kylän ”pitäs pitäs -miehet” laittoivat hihat heilumaan. (Pitäspitäs-mies on sellainen, joka toteuttaa ne projektit, joita kylän naiset huokailevat, että ”pitäs tuokin tehdä”. Toim. huom.) Huussia nikkaroitiin muutama päivä pitkästä tavarasta, ja tarvikkeet löytyivät itse kunkin nurkista. Ainoa uusi osa huussissa on istuinrenkas. Oveksi asettui Kaihlajärven tilan vanha ovi ja kahvakin löytyi metsäretkeltä.

Tärkeää oli, että huussi on ajanmukainen ja hajuton. Tähänkin löytyi helppo ratkaisu. Vanha tynnyri laitettiin puoliksi, ja toisen puolen pohjaan porattiin reiät, jolloin suotoneste pääsee valumaan alempaan astiaan. Neuvoja oikeaoppiseen rakentamiseen saatiin JAMKin Vesihuolto-hankkeesta. Huussin katto tervattiin säänpitäväksi, ja pinta sai luonnonmukaisen keltamulta-maalin.

Kun huussi oli valmis, se vihittiin käyttöön juhllisin menoin. Huussiharjakaisissa kylän uudelle rakennukselle julistettiin nimikilpailu, ja voittajaksi valikoitui, mikäs muu kuin ”Pitäs pitäs”.

Teksti ja kuva: Niina Vuori

Kylätalo siirtyi aurinkosähköön

Lipinlahden kylällä Nurmeksessa on viime vuosina kunnostettu vanhaa kansanopiston päärakennusta juhla- ja kokouspaikaksi sekä yhteiseksi kokoontumistilaksi. Kunnostuksen lisäksi talon lämmitys on muutettu maalämmölle ja muutenkin talon energiankulutukseen on kiinnitetty huomiota. Uusin investointi on kesällä 2017 asennettu akullinen hybridiaurinkosähköjärjestelmä.

Haikolan talon katolle on asennettu 20 aurinkopaneelia, joiden pinta-ala on yhteensä 33 neliötä. Järjestelmän teho on 5,4 kWp. Järjestelmän avulla voidaan tuottaa noin kymmenen prosenttia talon vuotoisesta sähköntarpeesta. Tavallisesta aurinkosähköjärjestelmästä Haikolan järjestel-

mä eroaa siinä, että energiaa varastoidaan akkuihin. Aurinkoisella ilmalla sähköä syntyy yli oman kulutuksen, joten sitä riittää myös akkujen täyttämiseen. Ja jos akutkin ovat täynnä, ylijäävä sähkö myydään valtakunnan verkkoon.

Aurinkosähköjärjestelmä ja akusto olivat yhteensä noin 18 000 euron investointi. Taloa ylläpitävä yhdistys sai investointiin 60 prosenttia Leader -avustusta. Suunnitteluapua järjestelmän mitoittamiseen ja valintaan taas tarjosivat alueella toimivat bioenergiaprojektit. Aurinkosähkön hyödyntäminen on tuonut Haikolan talolle paljon positiivista julkisuutta sekä järjestelmästä kiinnostuneita vierailijoita.

Lisätietoa Haikolan talon aurinkosähköjärjestelmästä sekä mahdollisuus seurata järjestelmän toimintaa reaaliajassa löytyy täältä:

<http://www.karelia.fi/energiaraitti/energiaraitti/esittelykohteet/haikola-verkkoon-kytketty-akullinen-aurinkosahkojarjestelma/>

TEKSTI JA KUVAT: MARI KORHONEN

Auringosta lämpöä itse rakennetuilla aurinkokeräimillä

Auringosta saatavan energian hyödyntäminen kodin lämmityksessä on hiiliviisas askel kohti energiaomavaraisuutta. Kesäaikaan sähkö- tai puulämmitteisen vesivaraajan lämmittäminen aurinkolämmön avulla säästää myös vaivaa ja rahaa. Aurinkolämpökeräimiä voi ostaa, mutta keräimiä voi rakentaa myös itse suhteellisen edullisesti, kuten hankkeidemme järjestämissä työpajoissa opittiin.

Suomessa aurinkolämpöä voi hyödyntää huhti- loka-kuun välisenä aikana. Tarvittavien keräinten määrä riippuu lämminvesivaraajan koosta ja talouden lämpimän veden

kulutuksesta. Hyvä peukalosääntö on laskea 1 keräin asukasta kohti.

Aurinkolämpöjärjestelmän kokonaisuuteen kuuluvat aurinkolämpökeräimet, lämminvesivaraaja, pumppuyksikkö sekä mahdollisesti lämmönvaihdin. Putkityöt ja liitännät tulee teettää ammattilaisella putkimiehellä. Työpaikoissa rakennettiin 1x2m kokoisia keräimiä.

Aurinkolämpökeräimen anatomia

Absorbaattorilevy on mustaksi maalattu alumiinilevy, johon on painettu urat, joihin ujutetaan kupariputket joissa keräinpiirin neste kiertää. Kupariputkien kiinnittäminen ja kulmien juottaminen lienevät keräimen rakentamisen taitoa vaativin vaihe.

Aurinkokeräimen runko valmistetaan u-profilin alumiinista. Runko kootaan popniiteillä. Rungon sisään keräimen pohjalle ujutetaan spu-eristelevy estämään lämmön hävikkiä, ja absorbaattorilevy ujutetaan myös rungon sisään eristelevyn päälle. Rungon alaosaan porataan reiät sisään- ja ulosmenoputkille.

Keräimen päälle kiinnitetään alumiinilistalla lasi. Aurinkokeräimissä käytetään 4mm paksua erityisen vähän rautaa sisältävää lasia, joka päästää auringon säteet tehokkaasti läpi.

Hiiliviisaan kylän luonnos taiteilijan silmin. Mitä näistä elementeistä teidän kylältänne löytyy?

TEKSTI MARI KORHONEN

Biohiili – puutarhurin musta kulta

KUVAT: TIMO REKO JA REETA RÖNNKÖ

Pihapiirin risujen ja muiden kuivien kasvijätteiden yksi hyödyntämismuoto on valmistaa niistä maanparannusaineena käytettävää biohiiltä. Järjestimme hankkeiden aikana useita työpajoja, jossa esittelimme yksinkertaisen Kon Tiki-mallin kartiohiilettimen käyttöä sekä biohiilen ominaisuuksia ja hyödyllisiä käyttötarkoituksia kotipuutarhassa.

Mitä biohiili on?

Biohiili on kuivasta eloperäisestä aineksesta (risuista, oljesta, järviruo’osta tms) valmistettua hiiltä. Hiilen hyvin huokoinen rakenne saa sen toimimaan pesusienen tavoin, jonka johdosta sitä käytetään parantamaan maaperän veden ja ravinteiden pidätyskykyä. Biohiilen huokokset toimivat myös oivallisena ”hotellina” maaperän pieneliöille joka omalta osaltaan parantaa maan elinvoimaa.

Risuista valmistettu biohiili on n. 80-90% hiiltä ja sen hajoaminen maaperässä voi kestää satoja ellei tuhansia vuosia. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen kilogramma biohiiltä sitoo maaperään 3,5 kiloa hiilidioksidia hyvin pitkiksi ajoiksi verrattuna siihen, että pihan siivouksessa kertyneet risut hävitettäisiin tavalliseen tapaan polttamalla. Hiiletys on siis sekä resurssiviisas että ilmastoviisas teko.

Miten biohiiltä valmistetaan?

Biohiiltä valmistetaan pyrolyysin avulla, eli kuumentamalla eloperäistä ainesta hapettomissa olosuhteissa, jolloin haihtuvat aineet häviävät ja jäljelle jää pääosin aineksen sisältämä hiili. Hiilen valmistukseen käytettäviä hiilettiämiä on olemassa lukuisia erilaisia avonaisia ja umpinaisia malleja. Työpajoissamme käytetty Kon-Tiki- kartiohiiletin malli on hyvin yksinkertainen avoin astia ja sopii sen johdosta tavallisiin kotioloihin erinomaisesti.

Vaikka kartiohiiletin on avonainen astia ja siinä pidetään yllä avotulta, astian pohjalla vallitsevat hapettomat olosuhteet, koska pohja on umpinainen ja pinnalla palaava tuli kuluttaa ympäröivän hapen. Tämä estää hiiltynyttä materiaalia palamasta tuhkaksi. Kun hiilettäminen aloitetaan astian pohjalta ja hiiletettävää materiaalia, esim. risuja lisätään tasaisesti edellisen kerroksen hiilittyä, saadaan 120 litran vetoisen astia täyteen hiiltä n. 3-4 tunnissa. Tarpeen vaatiessa hiilettäminen onnistuu mainiosti myös ilman hiiletintä kartion muotoon kaivetussa maakuopassa.

Näin hiiletys tapahtuu

Aseta hiiletin palamattomalle alustalle. Ota huomioon yleiset varotoimet tulen kanssa toimimiseen. Varaa lähistölle

Lisätietoa biohiiletyksestä löydät linkistä:
<https://yle.fi/uutiset/3-9831947>

sammutusvettä, sammutuspeitto tms ja ota huomioon hiilettimestä mahdollisesti lentävät kipinät. Hanki hiilettettävät risut. Huomaa, että risujen tulee olla hyvin kuivia, aivan tuoreet tai kastuneet risut eivät hiilety kunnolla liian vesipitoisuuden vuoksi.

1. Kasaa astian pohjalle sytykkeitä ja pieniä risuja. Sytytä päältä. Kun tuli palaa mukavasti, lisää hieman risuja.
2. Kun ensimmäinen kerros risuja alkaa näyttää hiiltyneeltä ja risujen pinnassa näkyy valkoista väriä, lisää taas hieman risuja. Toista tätä kunnes hiiletin alkaa täyttyä.
 Huom. Optimaalisissa oloissa hiiletin ei alkuun päästyään juurikaan savuta. Mikäli savua syntyy esim risuja lisättäessä, on niitä kenties lisätty kerralla liian suuri määrä. Mikäli uutta materiaalia ei lisätä ajoissa, alkaa astiassa jo oleva materiaali palaa pikkuhiljaa tuh-kaksi, mikä vähentää hiilen saantoa.
3. Kun hiiletin alkaa olla täynnä, on aika sammuttaa tuli. Helpoiten se onnistuu vedellä tai talviaikaan lumella. Varmista että sisäosiin ei jää kytöjä ja anna hiilettimen jäähtyä.

Biohiilen käyttö

Biohiili on maanparannusaine pääosin rakenteensa ansiosta. Etenkin hiekkaisilla mailla hiilen lisäys voi jopa puolittaa kasteluntarpeen. Jotta biohiilen hyödyt saataisiin käyttöön parhaalla mahdollisella tavalla, tulee hiili ”ladata” vedellä, ravinteilla ja miksei myös hyödyllisillä pieneliöillä ennen kun se laitetaan maahan.

Helppo tapa ladata biohiiltä on sirotella sitä kerroksittain kompostoriin tai kuivakäymälään. Kompostin valmistuttua sen voi lisätä ladattuine hiilinen esim. kasvimaalle, puille tai pensaille. Kuivakäymälään lisättäessä huomioitava yleiset käymäläjätteen kompostointiin ja kompostin käyttöön liittyvät hygieniatekijät. Hiilen olisi hyvä viettää kompostorissa ainakin pari viikkoa, jotta se ehtii latautua kunnolla.

Hiilen voi ladata myös liottamalla sitä 12-24 h esim. nokkoskäytteessä, virtsassa tai bokashi-kompostin suotonesteessä.

Murskaa hiili tarpeen vaatiessa sopivan kokoiseksi rakeeksi esim. lapiolla tai petkeleellä. Lisää hiiltä istutusastioihin, kasvatuslaatikoihin tms esim. 5% koko kasvualustan tilavuudesta. Avomaalla lisäysohje on aloittaessa n. 4-5 litraa/m². Hiilen voi muokata kevyesti maan pintakerrokseen. Kohopenkkejä rakennettaessa hiiltä voi ripotella penkin kerroksiin yllämainittuun tapaan.

TEKSTI MARI KORHONEN

Syötävän hyvä ekologinen piha

KUVAT: REETA RÖNNKÖ JA MARI KORHONEN

Luonnon periaatteiden mukaisesti toimiva kotipiha tuottaa yhtäaikaan syötävää, parantaa lähiympäristösi ekologista hyvinvointia ja on kaunis ja viihtyisä. Permakulttuuri, joka juontuu englannin kielen sanoista permanent agriculture, on ekologisen ympäristösuunnittelun menetelmä, jonka työkalujen avulla olemme tutustuneet syötävän hyvän, hiiliviisaan kotipihaan suunnittelun ja toteutuksen perusteisiin. Käytännön osuuksissa on rakennettu kohopenkkejä ja istutettu nurmikkopottua.

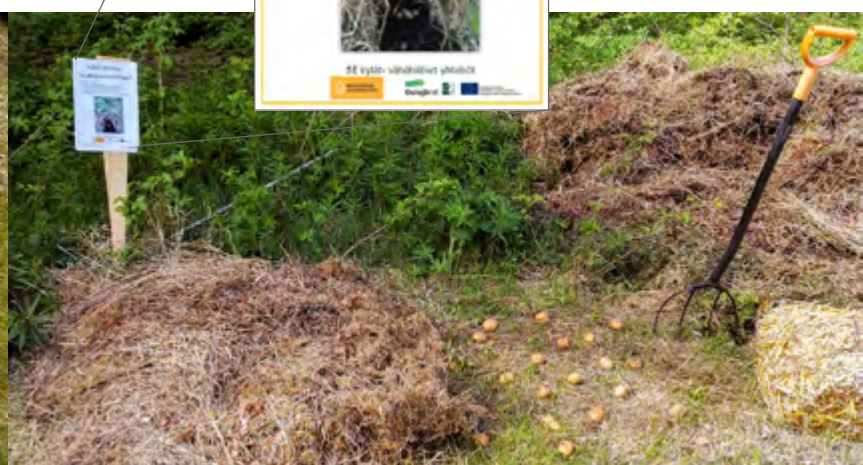
Puutarha on ekosysteemi

Puutarhurin tehtävä on sijoitella pihan eri elementit niin, että ne hyödyntävät parhaalla mahdollisella tavalla aurin-
gonvaloa, sadevettä sekä kasvien ja maaperän ominaisuuksia, käyttävät pihan ”jätteitä” resursseina sekä tarjoavat suojaa luonnonvoimilta ja tuholaisilta.

Suunnittelun perusperiaatteet kuten kasvillisuuden kerroksellisuus, toimintojen yhdistäminen, ja että monimuotoisuus luo vakautta on ammennettu luonnon toiminnasta.

Kasvit, kotieläimet, hyönteiset ja maaperän eliöt tarjoavat toisilleen monenlaisia palveluksia. Typensitojakasvit tuottavat lannoitetta, maanpeittokasvit suojaavat maaperää, kerryttäjäkasvit keräävät itseensä maaperän ravinteita ja kukkivat kasvit houkuttavat pölyttäjiä. Madot kuohkeuttavat maata, petohyönteiset hillitsevät tuholaisia ja sienirihmastot moninkertaistavat kasvien juuriston kattavuuden.

Kun opimme hyödyntämään paikallisia resursseja ja luonnon omia prosesseja, voimme luoda omaan kotipihaan ekosysteemin, joka monilta osin ylläpitää itse itseään ja runsastuttaa luonnon monimuotoisuutta ja maaperän viljavuutta. Pihapiirin hyvinvointi kohenee sitä käytettäessä.

TEKSTI HELI KALLIO-KAUPPINEN

Yhteisöpuutarhat

LÄHELLÄ KASVATETTUA - YHDESSÄ TEHDEN

Lisää puutarhan perustamisesta:
<https://msl.fi/blogi/kuinka-rakentaa-yhteisollinen-puutarha/>

KUVAT: HELI KALLIO-KAUPPINEN, NIINA VUORI JA EVELIINA KEINÄNEN

Yhteisöpuutarha Koivistonkylällä

Yhteinen puutarha alkaa yhteisellä suunnittelulla. Äänekosken Koivistonkylän yhteiselle puutarhalle koottiin aluksi halukkaat viljelijät. Organisoituvastuun otti kyläyhdistys, joka avusti tarvikkeissa. Sopiva paikka löytyi pienen hakemisen jälkeen koulun vierestä läheltä puroa.

Alussa sovittiin mitä halutaan viljellä, miten puutarha perustetaan sekä hoidetaan ja kastellaan kasvukauden ajan. Puutarhalla järjestettiin kerran viikossa kaikille avoimet Palstatärskyt, joissa mukana oli muutakin ohjelmaa perustamis- ja hoitotöiden lisäksi.

On tärkeää sopia yhteiset säännöt. Palsta oli muovivapaata vyöhykettä. Nimilaput tehtiin päreestä ja kastelukannu oli peltiä. Laatikoita kiersi risuaita. Muuta risua haketettiin katteeksi laatikoiden väliin. Viljelijät palkittiin runsaalla sadolla syksyllä 2017.

Kaikkiaan viljelijöitä olisi voinut olla enemmän. Ehkä omat kasvimaat työllistivät maaseutuasujia. Keski-Suomen Vähähiiliset kylät -hanke oli mukana aina perustamisesta asti.

Tyrnävän yhteisöpuutarha taajamassa

Aivan Tyrnävän keskustassa sijaitseva laatikkopuutarha on kuntalaisten yhteinen olohuone, jossa voi viljellä, viettää aikaa, tehdä läksyjä, syödä eväitä ja vaihtaa kuulumisia. Kunnan kuntouttavan työtoiminnan ja nuorten työpajan väki on kasvattanut taiteiden yön ruokatarjoilua varten mm. perunaa ja porkkanaa. Laatikoita on kaikkiaan 19. Niiden hoidosta vastaavat yksityiset henkilöt, yritykset, kuntouttava työtoiminta, nuorten työpaja ja yhdistykset.

Puutarha on oiva väline ja paikka eri-ikäisten ihmisten kohtaamiselle; mukavaa puuhastelua yhdessä, raittiissa ulkoilmassa. Ohjattua toimintaa puutarhalla on ollut kerran viikossa. Silloin kokoontuu Hyvän mielen keskiviikko ajankohtaan sopivalla puutarhateemalla. Pidempien kursien aiheina on ollut esimerkiksi istuinalusten huovutus ja maitohapposäilöntäkurssi. Tänä syksynä puutarhalla voi vielä tavata kunnanjohtajan penkkikahvilassa.

Puutarhan perustivat yhdessä Maaseudun Sivistysliiton Hyvän mielen paikat -hanke ja Tyrnävän kunta.

TEKSTI: NIINA VUORI

Hävikistä herkkua

NIINILAHDEN KYLÄLLÄ VIITASAARELLA ON JO NELJÄN VUODEN AJAN JÄRJESTETTY HÄVIKKIRUOKALOUNAITA.

KUVAT: HELI KALLIO-KAUPPINEN

Mirja Sutinen ottaa kerran kuussa maanantaina paketti-auton alleen ja hurauttaa reilut 80 kilometriä Jyväskylään. Hän käy hakemassa Elämän Leipä -yhdistyksestä autolas-tillisen hävikkiruokaa, joka lopulta jakautuu yli kuuden-kymmenen ihmisen iloksi.

– Minuun otettiin aikoinaan yhteyttä, kun yksi nouto-vuoro vapautui ja minulla tiedettiin olevan lampaita. Hy-vää ja käyttökelpoista ruokaa oli kuitenkin niin paljon, että sille piti keksiä muutakin käyttöä, kertoo Sutinen.

Vapaaehtoiset keräävät tuotteita Jyväskylän alueen kau-poista päivittäin. Niinilahdellekin saapuvat lastit ovat par-

haimmillaan valtavia: pakettiauto saattaa olla ääriään myöten täynnä banaaneja, maitotuotteita, lihaa, perunoita, leipää ja pullaa. Tuotteet vaihtelevat, mutta niitä riittää. Joskus Niini-lahdelle on tullut kilokaupalla banaaneita tai satakunta suk-laapatukkaa. Suurin tuote-erä on leipomotuotteet, joita tulee lähes joka kerta kymmeniä pusseja. – Ilta-ale on vähentänyt hävikkiä, mikä on hyvä asia, Mirja Sutinen toteaa.

Osan ruuasta Sutinen jakaa suoraan autosta kotipihas-saan tutuille hakijoille. Ruoka menee esimerkiksi lapsiper-heille tai yksinasujille. – Kaikki hakijat hakevat tarpeeseen, Sutinen sanoo.

Syödään yhdessä

Tärkeä osa hävikkiruuan hyödyntämisestä on kuitenkin kylätalolla valmistettava lounas. Tässä vaiheessa kuvaan astuu myös kylän toinen tehonainen, Terttu Mattila. Mirja ja Terttu loihtivat käsillä olevista raaka-aineista herkullisia aterioita, joita astelee syömään keskimäärin kolmisenkymmentä kyläläistä. Mirja Sutinen on entinen JYPin halliemäntä, ja ruuan laitto isoille joukoille sujuu luonnostaan. Usein keittiössä häärrää myös muita kyläläisiä auttamassa tarpeen mukaan.

Lounas on myös osa Viitasaaren seurakunnan diakonia-työtä. Diakonissa Anneli Palonen kiittelee niinilahtelaisten toimintaa. – Ruoka maistuu yhdessä paremmalta, tässä tulee ravituksi monella tavalla. On tärkeää, että palvelu ulottuu myös kylille ja paikalle saapuvien ihmisten määrä kertoo siitä, että yhteiselle ruokailulle on tarvetta.

Kekseliästä kokkailua

Koskaan ei tiedä, mitä raaka-ainetta tulee, joten tarvitaan luovuutta. Myös käsittelyn nopeus on valttia, koska viimeisen myyntipäivän lihat ja kalat pitää kypsentää heti. Tuoretuotteita, kuten sieniä, sipulia ja paprikaa on hyödynnetty esimerkiksi paistettuna kasvislisukkeena. Kinkkisimpinä jalostettavina naiset mainitsevat ulkomaiset hedelmät, mutta niistäkin on selvitty. Appelsiineistä voi puristaa mehua ja keittää marmeladia.

Hävikkiruuan lisäksi Niinilahdella hyödynnetään paljon luonnon antimia ja lähituotteita. Kylätalon ruokailuissa ja tilaustarjoiluissa käytetään paljon itse poimittuja marjoja, riistaa ja oman puutarhan tuotteita. Ja kaikki, mitä vielä mahdollisesti jää käyttämättä ihmisten ravinnoksi, menee lopulta neli- ja kaksijalkaisten ystävien suihin.

Mirjan ja Tertun hävikkivinkit TOP 5

1. Älä heitä pois. Kaiken voi jalostaa: perunat ja makaronit käyvät esimerkiksi salaattipohjiksi roskeen heittämisen sijaan.
2. Pakasta. Pakastetun lihan voi paistamisen jälkeen pakastaa vielä uudelleen.
3. Kuivata. Esimerkiksi leipätuotteita voi kuivattaa ja niistä voi tehdä krutonkeja salaattiin.
4. Osta vähemmän, älä hamstraa. Aterioita miettiessäsi käy ensin kaapit läpi, ja mieti, mitä olemassa olevista aineksista voisi tehdä.
5. Suunnittelu on kaiken A ja O. Mieti viikon ruokalista etukäteen ja hanki tuotteen sen mukaan. Tämä tuo myös säästöä.

YHTEISRUOKAILUSTA YHTEISÖLLISYYTTÄ JA HIILIVIISASTA RUOKAA

Kontiolahdella, Kunnasniemen kylällä, heti ensimmäisissä Kohti vähähiilisiä kyliä -hankkeen kyläilloissa nousi esille ajatus kylän yhteisestä ruokailusta. Ajatus oli, että yhdessä syöminen vähentäisi pakkaus- ja kuljetuspäästöjä, ruoka voisi olla läheltä ja mikä parasta, yhdessä syöden voisi vaihtaa kuulumisia. Kyläseuran puheenjohtaja Sakari Mustosen mukaan kokeilu meni ”helekutin hyvin”. Ruokailuja järjestettiin säännöllisesti syksyllä 2017 kerran viikossa. Parhaimmillaan

ruokailijoita oli yli neljäkymmentä, paitasi itsenäisyyspäivänä, jolloin syömässä oli toista sataa henkeä. Raaka-aineita pyrittiin mahdollisuuksien mukaan löytämään läheltä ja ruualla oli omakustanneperiaatteella nimellinen hinta.

Kokemukset olivat positiivisia ja asukkaat ovat toivoneet kokeilulle jatkoa. Ruuan lisäksi tilaisuuksilla on suuri merkitys yhteisöllisyyden luomisessa. Sakarin mukaan höpistessä ruokailut venyivät mukavasti, oli hyvä tava-

ta oman kylän ihmisiä näissä merkeissä. Syksyllä kokeilu jatkunee. Teemaksi on suunniteltu myös marja- ja sieniaikaan metsän antimia.

Kunnasniemen kokeilu on hyvä esimerkki bottoms up -tyyppisestä kokeilusta, jossa KVK -hankkeen merkitys oli alkuvaiheessa fasilitaattori ja keskustelun avaaja, myöhemmin tarjosimme myös apua viestinnässä, muutoin toiminta on ollut täysin itseohjautuvaa.

Teksti: Kaisa Kervinen

REKO-lähiruokarengas

Suosiotaan ympäri Suomen kasvattanut lähiruoan kysynnän ja tarjonnan kohtaamispaikka on Reko-lähiruokarengastoiminta, ja Pohjois-Suomen Vähähiiliset kylät -hankkeen ohessa, lähiruokaillan innoittamana perustettiin Vaalaan Reko-rengas syksyllä 2016.

Reko-rengas saa nimensä ruotsin kielen sanoista Rejäl Konsumption, "reilu kuluttaminen" – ReKo. Malli koostuu Facebook-palvelussa toimivasta ryhmästä ja säännöllisistä, suoraan kuluttajalta tuottajalle tehtyihin ennakkotilauksiin perustuvista jakotapahtumista, joista ryhmässä ilmoitetaan.

Reko-jako tapahtuu sovitulla tiheydellä joko viikoittain, kahden viikon välein tai esim. kerran kuussa. Kukin jako ilmoitetaan paikkakunnan oman Reko-renkaan Facebook-ryhmässä. Tuottajat tekevät joka jakoon oman ilmoituksensa, ja tilaajat tekevät tilauksensa ilmoitukseen kommentoimalla. Näin tuottaja tietää jo paikalle tullessaan

paljonko myyntiä on tulossa, ja että liikkeellelähtö kannattaa. Kuluttaja pääsee noutamaan kerralla usean lähituottajan tuotteita.

Jakotapahtuma itsessään on vain puolen tunnin mittainen noutotuokio, eikä enää jakopaikalla suoriteta jälleenmyyntiä. Vaalassa Reko-toiminta startattiin kuukausittaisilla jaoilla, ja myöhemmin jaot tiennettiin 2 viikkoon. Ryhmässä on tällä hetkellä n.350 jäsentä ja jaoissa on ollut tarjolla mm. Highlander-karjan lihaa, lampaan lihaa, kananmunia ja kukon lihaa, yrttejä, viljatuotteita, hunajaa sekä yrtti- ja hunajavoiteita.

Reko-toiminnan ohjeet kuluttajalle löytyvät myös osoitteesta <http://www.aitojamakuja.fi/reko.php>

Bokashi-kompostointi onnistuu sisätiloissa

Kotitalouksissa syntyvän biojätteen kompostointi on ekoteko. Kompostoimalla säästät sekä luontoa että kustannuksia. Hyvä keino kompostointiin on perinteinen lämpökompostori, mutta sen rinnalle on syntynyt myös muita kompostointitapoja.

Sana bokashi tulee japanin kielestä ja tarkoittaa käynyttä eloperäistä ainetta. Se kuvaakin hyvin bokashi-kompostoinnin toimintaperiaatetta, koska siinä biojäte hajoaa nopeasti ja hajuttomasti maitohappokäymisen avulla. Bokashi-kompostoinnissa keittiöjätteet pilkotaan ja tyhjennetään päivittäin ilmatiiviiseen astiaan, päälle ripotellaan maitohappobakteereja sisältävää rouhetta. Kun astia on täynnä, se jätetään pariaksi viikoksi huoneenlämpöön odottamaan. Sinä aikana bakteerit hajottavat jätettä niin, että kun se sekoitetaan vanhaan multaun, jäte muuttuu parissa viikossa valmiiksi mullaksi.

Bokashi-kompostoinnin etuna tavalliseen kompostointiin nähden on sen tarvitseman tilan vähyys. Bokashi-ämpäriä voi säilyttää vaikka keittiön tai kodinhoituhuoneen nurkassa. Multaan sekoittaminen toki vaatii enemmän tilaa, mutta sen voi tarvittaessa hoitaa ulkona. Bokashi-kompostointi tuottaa ravinteikasta multaa, joka jo valmiiksi sisältää maaperän kannalta tärkeitä mikrobeja. Lisäksi bokashi-kompostoinnin etuna tavalliseen kompostointiin verrattuna on se, että kasvihuonekaasuja syntyy todella vähän.

Bokashi-kompostointiin tarvitset innostuksen lisäksi vähimmillään vain pari kannellista ämpäriä sekä maitohappobakteereja sisältävää rouhetta. Innokkaimmat bokashoiijat valmistavat rouheenkin itse. Bokashi-kompostointi sopii hyvin myös kylän yhteiseksi jutuksi. Joko aletaan?

TEKSTI HELI KALLIO-KAUPPINEN

Tilkuista tuunaten

KUVAT: SANNA KUITUNEN, NIINA VUORI JA ELINA LAITINEN

Tuotamme valtavat määrät tekstiilijätettä. Koska kaikkea ei ole aina mahdollista kierrättää, peräänkuulutamme järkevää ostamista. Laadukkaalla tekstiilillä on jälleenmyyntiarvoa. Toisaalta taas hyvälaatuinen materiaali kestää uusiokäyttöä.

Farkkukangas on napakkaa materiaali. Keski-Suomessa Karstulan Martat pistivät farkut palasiksi ja katsoivat mitä hyödyllistä niistä voi tehdä. Aina ei tarvitse olla varsinainen käsi-työihminen. Pussikoita ja patalappuja saa aikaa ilman ompelukonettakin.

Käytetystä t-paidasta saa kauppakassin ilman ompelukonetta. Kaula-aukkoa ja hihansuuta suurentamalla saadaan kantokahvat kassiin. Helma leikataan suikaleisiin noin 10 sentin matkalta. Etu- ja takakappaleen suikaleet solmitaan vastakkain yhteen. Näin saadaan kassin pohjaksi tukeva solmurivi. Kassi on valmis.

Yhteisöllistä tekstiilituunausta

Konginkankaalla kyläläiset toivat CityTorppari ja vaatesuunnittelija Elina Laitiselle kierrätystekstiilejä. Kyläläiset kokosivat tilkuista palasia, jotka Laitinen kokosi yhteistyön tärkeydestä muistuttavaksi monitasoiseksi maisemaksi. Taulun valmistukseen osallistui kaikkiaan 40 kyläläistä. Työssä käytettiin mukailen japanilaista BORA-tekniikka. Taulu kiertää Konginkankaalla eri julkisissa tiloissa.

Lue lisää: <https://msl.fi/blogi/citytorpparina-konginkankaalla/>

Oppia meiltä ja muualta

OPINTOMATKOJEN KUVASATO

- ✦ Jakokoskella Planeettapolkua pitkin voi kävellä kyläyhdistyksen omalle tuulimyllylle.
- ✦ Rikkaveen kylälaisten rakentama olkipaalitalo.
- ✦ Jakokosken kallioon lohittu kylätalo Kontiolahdella.
- ✦ Muovimatosta tehty laukku löytyi tuunausmatkalla Tampereelle.
- > Alpuan pien-CHP-laitoksen esittelyä.
- Too good to waste. – Hävikkiruokakahvilan mainos Walesissa

#mslfi

#ilmasto-
viisaus

MAASEUDUN SIVISTYSLIIITON HIILIVIISAS HANKEPERHE

POHJOIS-KARJALASSA ”Kohti vähähiilisiä kyliä” -hanke käynnisti ja toteutti yhdessä kylien kanssa hiiliviisautta edistäviä konkreettisia kokeiluja eri puolilla maakuntaa. Lisäksi arvioitiin kokeilujen vaikutusta hiilipäästöihin tai hiilensidontaan. Erilaisten teematilaisuuksien ja kyläkierrosten avulla tietoa kylien hiiliviisaasta toiminnasta levitettiin kaikille kiinnostuneille. Hanketta toteuttivat Maaseudun Sivistysliitto ja Suomen ympäristökeskus SYKE.

KAINUUSSA JA POHJOIS-POHJANMAALLA, Oulujärvi Leaderin alueella, ”5E kylät – vähähiiliset yhteisöt” -hanke innosti ja aktivoi maaseudun asukkaita ja yhteisöjä mukaan vähähiilisyttä edistäviin toimiin. Hankkeessa järjestettiin neuvonta-, innostamis-, tiedotus- ja koulutustilaisuuksia sekä opintomatkoja. Täältä muualle hankeperheeseen levisivät esimerkiksi biohiiletys ja permakulttuuri. Toiminta-alueita olivat Paltamo, Puolanka, Vaala ja Kajaanin maaseutualueet.

POHJOISEN KESKI-SUOMEN alueella ”5E kylät – vähähiiliset yhteisöt” -hanke toi kylille arjen ympäristötekoja. Kylätuunauksen avulla kohennettiin kylien ympäristöjä ja toimintamalleja, kohti hiiliviisautta. Tuunattavia kohteita etsittiin esimerkiksi karttatyöpajan ja penkkikahvilan avulla. Keski-Suomessa hiiliviisaudesta pääsivät osallisiksi Leader Viisarin alueen kylät; Saarijärvellä, Kannonkoskella, Kivijärvellä, Karstulassa, Kyyjärvellä, Kinulassa, Viitasaarella, Pihtiputaalla ja Äänekosken maaseutualueilla.

#kestävä
kehitys

#hiiliviisaus